

# Achille Coppenolle, West-Vlaamse zanger

Torhout 1885 - Lichtervelde 1954

Jan Huyghe

Beste Dames en Heren,

op het Internationaal Congres voor de Volksballade in juli laatstleden<sup>1</sup> in het Limburgse Alden Biesen, had ik naast Roger Hessel en Bart Vermeersch ook de eer een referaat te houden over de West-Vlaamse marktzanger Achille Coppenolle. Het is voor mij een waar genoegen om het referaat van toen hier wat uitgebreider te mogen behandelen voor een uitgelezen publiek van Vlaamse volkskundigen.

Over de Oost-Vlaamse marktzanger Lionel Bauwens, beter gekend onder de naam Tamboer, is reeds heel wat geweten. Freek Neyrinck heeft er een boekje over geschreven en onze collega en vorser Roger Hessel, probeert momenteel die studie op een grondige manier te hervatten<sup>2</sup>. Tamboer schijnt als het ware het boegbeeld van de Vlaamse marktzing in de twintigste eeuw te zijn geweest.

Alberic Cattebeke uit Kortrijk, waarover Bart Vermeersch ons heeft gesproken, is blijkbaar een minder be-



Achille Coppenolle voor zijn woning te Roeselare.

<sup>1</sup> De tekst hierboven is een toespraak die gehouden werd in het kader van de studiedag over "Het marktlied in Vlaanderen" op zaterdag 12/12/1981; ingericht door het Centrum voor Vlaamse Volkscultuur. In feite dus nu, een deeltijds rapport daar er na december 1981 nog heel wat informatie werd verzameld die in deze tekst natuurlijk niet verwerkt werd.

<sup>2</sup> Intussen is het lijvige werk over Tamboer van de hand van Roger Hessel reeds verschenen.

kende ster aan het firmament, maar hij heeft toch ook een belangrijk aandeel in de marktzing gehad.

Zelf probeer ik het leven en het werk van een derde marktzanger, uit West-Vlaanderen afkomstig, te beschrijven. Zoals gezegd gaat het dus over Achille Coppenolle. Eigenlijk had mijn referaat ook over een andere marktzanger kunnen handelen, want de informatie over Coppenolle werd mij eerder toevallig in handen gespeeld. In 1979 beëindigde ik bij professor Top mijn licentiaatsverhandeling getiteld: "Volksliedonderzoek in Groot-Veurne". Dit is een lijvig stuk geworden, waarin honderden liederen staan, die ik met veel enthousiasme verzameld heb. Al die liederen werden uitsluitend opgezocht in een zestal gemeenten van Groot-Veurne, en wat mij wel bijzonder merkwaardig voorkwam, was het feit dat bij de informanten de naam van Achille Coppenolle telkens opnieuw opdook. Ze wisten met zekerheid te vertellen dat een bepaald lied dat ze in hun liedschrift overgeschreven hadden, op een liedblad van Coppenolle had gestaan; sommigen hadden de marktzanger nog in levende lijve gezien op de markt in Veurne, en nog anderen klonk de naam "Coppenolle" bekend in de oren. Hij schijnt, met andere woorden, een bekend figuur te zijn geweest. In de loop van het onderzoek in functie van de verhandeling kon ik enkele Coppenolleliedbladen op de kop tikken waarop in totaal een zestigtal liederen gedrukt stonden. Toen het thesiswerk tenslotte afgewerkt was, maakte een medewerker van "Het Nieuws-blad" een artikel over de verzameling waarin hij op gelukkige wijze de naam van Coppenolle en enkele andere marktzangers had neergeschreven. Op één of andere manier geraakte dat persbericht in Engeland waar het uiteindelijk terecht kwam bij de dochter van Achille Coppenolle die sedert 1947 in het Engelse West-Yorkshire woont, wat ik toen natuurlijk nog niet wist. Ik kreeg van haar een brief terug en dat was dan natuurlijk een welgekomen moment om te starten met een drukke correspondentie over het beroep van haar vader. En zo ben ik dus, op een eerder toevallige wijze met de familie van mijn marktzanger via een overzeese omweg in contact gekomen. Het blijkt anderzijds wel een feit dat wij het toeval als bondgenoot moeten hebben als wij speuren naar dergelijke relictten uit het verleden.



Achille Coppenolle met echtgenote Urbanie Beauprez en kinderen.

Achille Coppenolle komt dus vandaag als derde in de rij van de belangrijkste vertegenwoordigers van de Vlaamse marktzing in de twintigste eeuw. Hopelijk blijft het daar niet bij, want Vlaanderen heeft in de eeuwwisseling en tussen de twee wereldoorlogen nog heel wat andere marktzangers gekend, die wellicht minder bekend zijn, maar die eveneens onze aandacht verdienen. En wellicht zijn sommigen minder bekend omdat dat stukje toeval er vooralsnog niet gekomen is om die mensen uit de vergetelheid te rukken. Ik wil er een hele reeks voor u oproepen, marktzangers waarvan ik liedbladen teruggevonden heb: David Dewijze uit Menen, Remi Moerman en Camiel Galle uit Moorslede, Aloïs Van Peteghem uit Sint-Amandsberg, Jozefiene Van der Plancken uit Gent, Frans en Theodoor Coenen uit Antwerpen, Frans van Kets uit Antwerpen, de vrouwen Vandenbogaerde en Velghe uit Antwerpen, Florimond Beauprez en Bruno Landtsheere uit Langemark, Butaye van Beveren-bij-Roesbrugge, Maurice Vanbavinckhove uit Oudenburg, een zekere Vandooren, het duo Vanmaele-Plancke uit Oostnieuwkerke, Alfons Van Compennolle uit Koekelare, Henri De Mey uit Aalst, Edward en Marie-Louise Decock uit Oostende, Tobias Kesteloot uit Aalbeke, Richard Vanhecke uit Tielt, de familie Boddin uit Poperinge, Willem en Martin Audiffret uit Antwerpen, Gustaaf Vandaele uit Menen, Pieter Van Daele uit Gent en Elise Cooren uit Oostende. Welk percentage vertegenwoordigen dan Tamboer, Coppenolle en Cattebeke van de Vlaamse marktzing in de twintigste eeuw als wij nog geregeld nieuwe namen aan het lijstje kunnen toevoegen? Niettegenstaande deze bedenking staat het ontegensprekelijk vast dat zij drie heel belangrijke zangers waren. Het feit dat wij van hen tientallen liedbladen terug vinden, terwijl wij van de anderen slechts enkele blaadjes kunnen opsporen is daarvoor een voldoende bewijs. Maar de kleinere broertjes mogen dus evenmin aan onze aandacht ontsnappen.

Achille Coppenolle had drie dochters die alle drie een tijdlang met hem naar de markten trokken om er hun liederen te zingen. Dochter Martha woont in Brugge<sup>3</sup>, dochter Betty in Lichtervelde<sup>4</sup> en dochter Marianne in Engeland. En deze laatste was het in feite die tenslotte de stoot gaf tot een wat diepgaander onderzoek. De informatie die ik tot nu toe heb kunnen bemachtigen, werd mij meegedeeld via een aantal brieven van deze drie dames, alsook twee bandopnames van samen ongeveer drie uur waarop Marianne en Betty getuigen van het leven van hun vader. Een andere bron van informatie is vanzelfsprekend het grote aantal liederen dat ik tijdens en na het werk aan mijn verhandeling van Achille Coppenolle teruggevonden heb. Ik moet ergens gestoken geweest zijn door de verzamelmicrobe, want toen de verhandeling beëindigd was, ben ik verder naar liederen blijven zoeken, en de oogst is intussen al zeven keer zo groot geworden als wat in de eigenlijke verhandeling afgedrukt staat. Ik mag zeker niet nalaten te vermelden dat een groot aantal vliegende bladen mij bezorgd werden door Roger Hessel, waarvoor ik hem van harte wil bedanken. Verder gaat mijn dank ook naar het Seminarie voor Volkskunde te Leuven dat voor mij heel wat liederen kosteloos heeft gekopieerd.

---

<sup>3</sup> Martha is ondertussen overleden op 28/06/1983.

<sup>4</sup> Ze woonde in de Bollestraat nr 18. Achille Coppenolle woonde ook een tijdje in de Astridlaan, nl. in het "Paterskerkske", alsook op het Stationsplein.

Na deze uitvoerige inleiding is het dus wel meer dan tijd geworden om over Achille Coppenolle zelf te praten. Waar en wanneer kunnen wij hem situeren? Zijn volledige naam is Achiel Alidor Jozef Coppenolle. Hij werd geboren te Torhout op 15/10/1885. Hij ontsliep in zijn slaap te Lichtervelde op 69-jarige leeftijd op 12/03/1954.

Vooraleer wij een woordje vertellen over zijn afkomst, wil ik graag eerst wat aandacht besteden aan enkele veronderstellingen wanneer hij als marktzanger zou kunnen begonnen zijn. Dat aspect van zijn leven is voorlopig nogal onduidelijk, want zijn drie dochters kunnen de vraag

niet beantwoorden op een exacte manier. In mijn verzameling heb ik een vliegend blad van hem waarop een lied staat over de wielrenner Odier De Fraeye die in 1912 de eerste Vlaming en Belg was die de Ronde van Frankrijk won, en dat gebeurde in 1912, dus vóór de eerste wereldoorlog. Achiel Coppenolle was toen al 27 jaar, gehuwd met een zekere Urbanie Beauprez (wat een frequent voorkomende naam is in de streek van Houthulst), en hij was toen ook reeds vader van zijn twee jaar oud dochtertje Martha, geboren dus in 1910. Hij stopte zijn loopbaan in 1947, kort na de tweede wereldoorlog. Coppenolle is dus zeker marktzanger geweest van 1912 tot 1947. Dat is een periode van 35 jaar, wat van hem, mijns inziens toch een respectabel vertegenwoordiger van de Vlaamse marktzang in de twintigste eeuw maakt. Het is overigens niet uitgesloten dat hij vroeger dan 1912 als marktzanger actief is geweest, maar zolang familieleden in hun verleden niet verder kunnen graven en zolang wij geen vliegend blad vinden waarop een bepaald lied een duidelijke aanwijzing kan geven, kunnen wij daarover niets met zekerheid zeggen. Zijn drie dochters waren bovendien bijzonder verbaasd te horen dat ik in mijn verzameling een lied van zijn pen had, dat geschreven was in 1912.

Toen de Eerste Wereldoorlog in 1914 uitbrak, vluchtte de jonge familie met hebben en houden naar Normandië in Frankrijk en zou daar blijven tot de oorlog voorbij was. Na de oorlog kwam Coppenolle met zijn gezin weer naar Vlaanderen en vestigde zich te Poperinge. Volgens de oudste dochter Martha waren de levensomstandigheden toen bijzonder slecht, er waren veel werklozen en men moest hard werken om in het nodige en soms wel strikt noodzakelijke levensonderhoud te voorzien. Vader Coppenolle heeft toen blijkbaar een tijdlang gewerkt als spoorwagarbeider, maar had



Achille Coppenolle met zijn dochter Marianne op een markt.

het toch niet gemakkelijk om zijn gezin te onderhouden. Dochter Martha vertelde mij dan ook het volgende verhaal, dat in 1920 zou gebeurd zijn. Zelf was zij toen tien jaar oud:

Op een zekere dag gebeurde er in het dorpje Roesbrugge, niet ver van Poperinge, een moord. Er waren verkiezingen geweest en een politieke militant die een verkiezingsnederlaag geleden had, had zich uit bitterheid bedronken. Met een mes is hij dan één van zijn opponenten te lijf gegaan, die aan zijn verwondingen is bezweken. Volgens Martha Coppenolle heeft haar moeder Urbanie Beauprez Achille dan aangeraden daarover een liedje te schrijven, dat te laten drukken en te verkopen voor de kerken en op de markten. De zondag daarop stond hij al met zijn lied voor de kerk van Roesbrugge na de missen en in geen tijd was hij uitverkocht, aldus Martha Coppenolle.

Het marktzingen bracht in deze moeilijke tijden veel meer geld binnen dan het werken aan de spoorweg en vanaf dat moment heeft Coppenolle van het zingen zeker zijn beroep gemaakt. Vergeet niet dat hij ondertussen reeds 35 jaar geworden was. Samenvattend het volgende over zijn beginperiode: een vliegend blad bewijst dat hij reeds zong in 1912 op 27-jarige leeftijd. Volgens zijn dochter Martha startte hij definitief in 1920 op 35-jarige leeftijd omwille van werkloosheid en slechte levensomstandigheden na de oorlog.

Een veronderstelling is dus het feit dat het initiatief tot zingen mogelijks zou uitgegaan zijn van zijn vrouw Urbanie Beauprez. Het kan vreemd klinken want de geschiedenis leert ons dat heel wat marktzangers een muzikale traditie in hun familie hadden. In veel gevallen was het zo dat het marktzingen als het ware erfelijk bepaald was, overging van vader op zoon of dat er tenminste altijd wel wat muzikale banden waren met een voorvader of een ander familielid. Van dit alles is er bij Achille Coppenolle niets te bespeuren, helemaal niet. In de voorgeschiedenis van de familie is er geen enkel element aanwezig dat had kunnen wijzen op een voorbestemd zijn tot marktzanger. Integendeel, de manier van leven van zijn ouders, broers en zuster, was verre van een vruchtbare voedingsbodem om het tot goede marktzanger te brengen. Zijn ouders, August Coppenolle en Verginie Declercq, waren rijke boeren en paardenkwekers te Torhout. Achille had in totaal nog zes broers en zusters, die allemaal een "zeker" bestaan verkozen en carrière maakten in het leven. Enkele voorbeelden: zuster Irma was getrouwd met een zekere Alfred Ceriez, een majoor. Broer Oskar is commandant van de rijkswacht geweest in het district Gent. Broers Alidor en Charles zijn voorname landbouwers in de streek van Staden geworden. Veel kinderen van zijn broers en zusters wonen nu nog in Staden, Merkem, Boezinge, Sint-Jan en Houthulst<sup>5</sup>. Enkele baten garages uit en nog anderen zijn landbouwers. Achille Coppenolle was de enige die zijn levenswandel langs geheel andere paden zocht. Zijn dochters vertelden me dat hij reeds accordeon speelde op veertienjarige leeftijd. Hij had nergens muzieklessen gevolgd en net zoals veel andere volksmuzikanten leerde hij spelen op het gevoel en op het gehoor. Dat talent heeft

---

<sup>5</sup> Een kleindochter van zijn broer Charles is mevrouw Agnes Coppenolle, gehuwd met meester Roger Vanlerberghe, Peperstraat 31.

hij bovendien doorgegeven aan zijn dochters die alle drie goed met de accordeon overweg kunnen.

Zijn ouders, broers en zusters waren er helemaal niet mee opgezet dat hij deze levensrichting koos. Zij hadden hem liever voor dokter of advocaat zien studeren. Zij konden moeilijk verdragen dat een man van eerbare afkomst zijn leven in handen gaf van zijn creatieve geest en van de fratsen van het lot langs de straten. Coppenolle heeft niettemin zijn eigen wil doorgedrukt, maar dat was dan wel ten koste van een breuk met zijn familie. Hij was er niet meer welgekomen, omdat hij niet langer beantwoordde aan zijn eerbare afkomst. Dat is ook de reden waarom de drie dochters zo weinig over zijn eigen kinderjaren en over zijn ooms en tantes kunnen vertellen. Om dit te illustreren, een citaat uit de zesde brief van Marianne Coppenolle uit Engeland:

*Zoals ik u reeds vroeger schreef was vader het zwarte schaap van de familie; zij wilden niet veel met hem te doen hebben, omdat hij, van deftige afkomst, voor stiel een marktzanger verkoos te zijn. Helaas, het is daarom dat ik niets van zijn familie ken.*

Dochter Marianne die ook met hem mee ging zingen, verklaarde dat zij dat in feite niet zo graag deed. Zij schreef mij ook dat zij haar man en kinderen nooit verteld had dat hun grootvader een marktzanger was geweest. Dat zwervende leven was blijkbaar iets om beschaamd over te zijn. Nog een citaat, uit de derde brief van Marianne Coppenolle:

*Ik wilde U alleen waarschuwen dat U misschien een brief van mijn broeder zult ontvangen. Hij is niet akkoord dat U over zijn leven schrijft omdat hij over dit alles zeer beschaamd is, en hij heeft dit nooit aan zijn kinderen willen vertellen. Zijn kinderen hebben nooit hun grootvader gekend. Ikzelf schreef U ook dat ik dat niet zelf kon begrijpen van vaders stiel, maar nu toch moest aannemen dat vader niet bedelde en veel plezier gaf aan het publiek en een groot en graag gezien figuur was.*

Nu er aandacht voor het werk van hun vader bestaat, is dat gevoel van verlegenheid echter volledig omgeslagen in trots. Deze feiten geven naar mijn gevoel informatie over de sociale status van de marktzanger in de twintigste eeuw. Wij beschouwen een marktzanger altijd als een marktkramer, die net zoals zijn andere collega's zijn brood probeert te verdienen met het verkopen van goederen, in ons geval zijn dat dus vliegende bladen. De hogere klasse vroeger, waartoe ook de rijke boeren behoren, beschouwden de marktkramers misschien wel als extravagante lui, maar zeker niet als schooiers. Volgens de familie Coppenolle zou de marktzanger echter niet van hetzelfde gehalte zijn. Hij zou eerder te vergelijken zijn met een leurder of een venter of een bedelaar of een charlatan. Met andere woorden, men koopt niet met hetzelfde gevoel een nieuwe hoed van een marktkramer als men een liedje van de marktzanger kocht. Volgens de opinie van de familie Coppenolle, die tot in 1980 blijft doorwerken, is de marktzanger een marginale figuur en is een andere marktkramer dat niet. Het ware misschien eens interessant om ook dat aspect eens nader te onderzoeken. De marktactiviteiten van beide soorten zij dus wel duidelijk op een andere leest geschoeid. Producten van de geest worden met andere woorden anders

gequoteerd dan de producten van de handen. Over zijn afkomst concludeer ik dat Coppennolle niet opgegroeid is in een volkse subcultuur, wat meteen ook al geen goeie grond geeft tot duurzame relaties met andere marktzangers, waarover ik later wat zal zeggen.



We komen terug op de levensbeschrijving van de marktzanger. Zijn vrouw Urbanie Beauprez sterft in 1921. Bij haar heeft Achille Coppennolle zes kinderen gehad, waarvan er vier vroeg gestorven zijn. Slechts Martha en Oscar leven nog. Martha woont in Brugge<sup>6</sup> en Oscar in Roeselare. Nog hetzelfde jaar hertrouwt Coppennolle, die toen 36 jaar was, met Martha De Jonckheere, afkomstig van Ardoois. Bij haar zal Coppennolle vier kinderen hebben, waarvan twee zonen ook vroeg sterven. De dochters Betty en Marianne wonen respectievelijk in Lichtervelde<sup>7</sup> en Engeland en zijn dus zoals gezegd de voornaamste informatiebronnen. Coppennolle verhuist met zijn gezin van Poperinge naar Roeselare, het hart van West-Vlaanderen, dat twintig jaar lang het centrum van zijn activiteiten zou worden. Daar gaat hij wonen in de Borstelstraat nr. 3.

Laten we nu wat aandacht besteden aan de plaatsen en de gelegenheden waar Achille Coppennolle zijn beroep uitoefende. Het is nogal logisch dat een marktzanger plaatsen bezoekt waar veel volk is, want hij moet zoveel

mogelijk vliegende bladen aan de man brengen. In dat verband maakte professor Nicolaisen tijdens het Internationaal Congres voor de Volksballade in Alden Biesen in juli laatstleden er ons opmerkzaam op, dat hij het vreemd vond, dat de Vlaamse marktzing erop gericht was zoveel mogelijk te verkopen, en dit door het gebruik van komische uitspraken en allerhande trucs om de mensen te lokken, zodanig dat het zingen zelf eigenlijk op de tweede plaats kwam. Deze opmerking maakt van de marktzanger niet de marginale artiest, de uitgestoten vedelaar, maar wel de keiharde marktkramer, de handelaar, net zoals zijn collega's die andere zaken proberen te verkopen. Dat is dus duidelijk in tegenspraak met mijn eigen opmerking van daarstraks over de "eerbare" afkomst van de marktzanger, die zich langs de straat gaat vergoien.

Coppennolle's dochters hebben hem jarenlang naar de markten vergezeld: Martha van 1924 tot 1938, Marianne van 1938 tot 1943 en Betty van '43 tot het einde

<sup>6</sup> Zie voetnoot 3.

<sup>7</sup> Zie voetnoot 4.

(1947). Ze vertelden me dat hun vader een soort jaarprogramma opstelde, waarin hij al de data van de markten en speciale gelegenheden in een straal van ongeveer 60 km noteerde, ten overstaan van zijn woonplaats Roeselare. Het heeft niet veel zin al die plaatsen en markten op te noemen. Ik heb een kaart getekend waarop u kan zien waar hij overal geweest is, en die zal ik straks tonen. Er waren natuurlijk grote gebeurtenissen die hij nooit zou overslaan: belangrijke wielervedstrijden, de grote kermessen in de provinciesteden, de bedevaarten naar Diksmuide en Dadizele; de processies in Veurne en Brugge en de stoeten in de provincie waaronder voornamelijk de kattenstoet te Ieper. Op zondag zong hij na de verscheidene missen in de dorpen van zijn streek, vooral wanneer er in de buurt onlangs een moord of een ongeval gebeurd was. Interessant is ook het feit dat hij zong bij de fabrieken. Zo lijkt hij een frequente bezoeker geweest te zijn van de Clayson fabrieken in Zedelgem, waar hij tijdens de werkonderbrekingen voor de arbeiders zong. Onze marktzanger gaat dus ook nog op andere plaatsen dan alleen maar op de "markt" optreden. Sporadisch werd hij uitgenodigd om een feest met muziek op te luisteren, maar op die gelegenheden verkoopt hij geen vliegende bladen. Hij deed het alleen voor zijn plezier en was tevreden met de beloning van de baas van de herberg of de organisator van het feest. Op zo'n feest beperkte zijn repertoire zich natuurlijk tot kluchtliederen, liefdesliederen, dansmelodietjes en louter amusement.

Uit de studies van Roger Hessel over de legendarische Tamboer hebben wij geleerd dat Tamboer met de opbrengst van zijn vliegende bladen na enige tijd een wagen kon kopen om daarmee de markten te bereiken. Was Coppenolle niet zo succesvol of heeft hij het niet zo breed gehad tijdens zijn leven, dat weet ik niet, maar hij heeft zich in ieder geval nooit een wagen aangeschaft<sup>8</sup>. De omstandigheden waarin hij werkte waren blijkbaar veel harder en moeilijker dan die waarin Tamboer werkte. Gedurende al die jaren bereikte Coppenolle zijn standplaatsen meestal met de fiets. Hijzelf en een van zijn dochters reden van de ene kant van West-Vlaanderen naar de andere kant, zowel in de zomer als in de winter, onder de schroeiende zon zowel als in de gietende regen. Hij bond zijn grote accordeon op zijn rug en zijn dochter reed achter hem aan en vervoerde de vliegende bladen, een paraplu en de klassieke zanghoorn. Het kwam nogal eens voor dat zijn instrument doorregend was, zodat hij het later verscheidene dagen moest laten drogen. Marianne vertelde de anekdote dat zij met bevroren handen de Veurnse markt bereikte, en slechts na een lange recuperatieperiode klaar was om enkel liederen te verkopen. Soms was het weer zo slecht dat zij de markt niet konden bereiken en onverrichterzake moesten terugkeren.

Tot zover enkele woorden over zijn leven. Tijd nu om te handelen over zijn repertoire, zijn liederen. Zoals gezegd startte het onderzoek in 1978 bij het samenstellen van de licentiaatsverhandeling "Volksliedonderzoek in Groot-Veurne". Van 1978 tot juni '81 heb ik 78 verschillende vliegende bladen van Coppenolle gevonden, waarop 478 verschillende liederen afgedrukt staan. Verscheidene liederen komen af en toe nog terug op andere vliegende bladen; sommige liedbladen zijn identiek aan elkaar, met uitzondering van een enkel lied. Coppenolle schijnt zelden een geheel nieuw

---

<sup>8</sup> Achille Coppenolle vond dat een wagen niet paste bij zijn stiel.



vliegend blad uitgegeven te hebben. We zouden eerder moeten spreken van een soort overlappingsysteem waarbij op een nieuw liedblad ook liederen van een vroeger liedblad afgedrukt staan. Over de vorm van de liedbladen kunnen we heel kort zijn. Het leeuwenaandeel zijn dubbelgevouwen bladen, recto-verso bedrukt, die in opengevouwen toestand 50 bij 32 cm groot zijn. Er staan gewoonlijk tien liederen op gedrukt: één op de titelpagina en telkens drie op de andere bladzijden. Het lied dat op de eerste bladzijde gedrukt staat is nogal vaak de droevige beschrijving van een moord en fungeerde mijns inziens als blijvanger. Helemaal plausibel is die verklaring echter niet want op andere liedbladen zal Coppenolle een levenslied laten drukken en op de laatste bladzijde twee moordverhalen. Er zijn ook liedbladen van formaat die geen lied op de eerste bladzijde bevatten. Dat blad wordt dan voor de helft gevuld door het portret van een gitaarspeler, de typische Coppenolle-hoofding en als derde deel publiciteit van het muziekhuis Florent Fiocchie uit Brussel, waar men toentertijd een volledige jazz-band kon kopen, bestaande uit 14 stuks, voor de prijs van 725 frank. Voor zover ik mij kan herinneren staat er op de liedbladen van de negentiende eeuw en vroeger geen publiciteit van één of andere firma. In mijn verzameling steken ook enkele Coppenolle-liedbladen, vermoedelijk uit zijn beginperiode. Die bladen heb ik vooralsnog niet kunnen dateren, maar opmerkelijk is dat er geen publiciteit op voorkomt. Na de Eerste Wereldoorlog schijnt dat financieel steuntje bij hem wel ingang gevonden te hebben. Is dat misschien een aanwijzing dat de markt-zanger het reeds vanaf de twintiger jaren niet meer kon roeien met de verkoop van een vliegend blad in de strikte zin van het woord? Had hij toen reeds de financiële medewerking van derde personen nodig, tot zijn beroep na de Tweede Wereldoorlog door de vlucht van de communicatiemediavolledig zou verdwijnen? Ik laat de vraag in het midden.

Naast de bladen van groot formaat liet Achille Coppenolle ook kleine blaadjes drukken van 10 bij 25 cm. Daarop stond altijd het verhaal van een moord of een ongeval dat zeer onlangs gebeurd was en onmogelijk in een bestaand groot vliegend blad kon ingewerkt worden. Coppenolle voegde zo'n klein blaadje bij een groot en verkocht ze samen. Naar verklaringen van zijn dochters werden de liederen gewoonlijk gedrukt op duizend exemplaren die gemiddeld in een drietal weken van de hand gingen. Ze werden gedrukt in de drukkerij van G. Dermout in de Verrieststraat en later bij Alfons Gallet, beiden te Roeselare. Het spreekt vanzelf dat de drukkers ook verscheidene kleuren voor het papier gebruikten, ook al een verschil met de vliegende bladen uit de negentiende eeuw.

Ik kom nu aan een eerder delicaat punt, waarover enkelen onder ons reeds in Alden Biesen gediscussieerd hebben, en dat informatie bevat over de rivaliteit onder de markt-zangers onderling. Op 78 liedbladen staan 478 verschillende liederen. Als wij een vliegend blad in handen hebben, dan kunnen wij ons de vraag stellen of de markt-zanger die het blad uitgeeft, die liederen ook zelf heeft geschreven. In veel gevallen zal dat wel zo zijn, maar honderd procent zekerheid bestaat daarover eigenlijk niet. Veel markt-zangers schijnen er weinig belang aan te hechten dat het volk weet dat zij die liederen geschreven hebben. Zo vermelden ze dan op hun vliegende bladen "Lieder en gezongen en gespeeld ...; gezongen en uitgegeven door ...; verantwoordelijke uitgever ...; nieuwe liedjes van zanger ..." maar meestal staat er dus niet

uitdrukkelijk bij vermeld dat zanger x of y zijn liedjes ook zelf heeft geschreven. Desondanks staat er op hun vliegende bladen toch ook wel heel dikwijls "Verboden nadruk" vermeld.

Met Achille Coppenolle is het helemaal anders gesteld. Als hij een tekst van eigen creatie liet drukken, dan staat er onder de tekst gedrukt: "Gedicht en gezongen door Achille Coppenolle, Roeselare, verboden nadruk", dus onder het lied afzonderlijk, en niet globaal in de hoofding op het eerste blad. Schijnbaar was Achille Coppenolle dus wél geïnteresseerd in het feit dat zijn toehoorders wisten dat hij bepaalde liederen zelf had geschreven. Het gebruik van dat systeem onderscheidt hem volgens mij van andere marktzangers. Die methode toont aan dat hij gesteld was op zijn eigen producten, en misschien wel zijn eigen liederen wenste te beschermen. Wilde hij zich verdedigen op die manier tegen andere marktzangers die zijn liederen eventueel zouden overnemen en veranderen?

Zijn dochters verklaarden dat hij nu en dan wel eens ruzie had met Tamboer. Zij verklaarden onomwonden dat Tamboer regelmatig hun vaders liederen heeft overgenomen en lichtjes veranderd, maar ik moet wel zeggen dat ik daarvoor, na vergelijking van teksten, nog geen bewijs gevonden heb. Coppenolle heeft Tamboer in ieder geval verscheidene malen bedreigd voor de rechtbank te zullen dagen omdat hij liederen overnam, maar zover is het echter nooit gekomen. Dat wordt allemaal verteld door de dochters Coppenolle. In feite toont dat ook wel aan dat wij zeer voorzichtig moeten omspringen met de informatie die wij op journalistieke wijze bij dichte familieleden bij elkaar kunnen zanten, want iedereen vertelt altijd het beste over zijn eigen familie. Wat de relatie Coppenolle - Tamboer betreft, kunnen wij geredelijk aannemen dat er geen sprake was van een of andere samenwerking, maar wel van keiharde concurrentie.

Hoe moeten wij dan nieuw geschreven marktliedereren beschouwen? De marktzanger wenst in ieder geval dat ze mondgemeen geraken en waarschijnlijk wil hij ook dat zijn eigen naam daarbij niet vergeten wordt. Het is best mogelijk dat Achille Coppenolle beide wensen even belangrijk vindt om zich op die manier bewust van andere marktzangers te onderscheiden. Zijn duidingsmethode per lied afzonderlijk moet in ieder geval een bedoeling gehad hebben. Voor mij is het echter heel gemakkelijk geworden om na te gaan wat hij zeker zelf heeft geschreven. Op een totaal van 478 zijn er dat 118, of 25 procent. De 75 procent zijn liederen van zeer diverse aard. Er zitten heel wat populaire radiosuccessen in uit die tijd, zelfs in het Frans. Voor zover ik weet zongen Tamboer en Cattebeke geen Franse liederen. Is dat weer een element waardoor hij zich van de anderen wenste te onderscheiden? Beschouwde hij de Franse taal als cultureel hoogstaander dan het Nederlands? In die 75% vinden we ook heel wat kluchtliederen terug in volkse trant, ook heel wat liefdesliederen en beschouwende liederen. Soms vermeldt hij daarvan wel de auteur, maar meestal niet. Zijn eigen naam staat er niet onder; dus denk ik dat ze niet van hem zijn. Van wie ze wel zijn, weet ik niet, want jammer genoeg beschikken we niet over gedetailleerde repertoria van liedbladen waarin wij deze informatie zouden kunnen terugvinden. Het is best mogelijk dat ze van Tamboer of van Cattebeke zijn, maar zonder een uitgave van repertoria is dergelijk probleem het zoeken naar een naald in een

hooiberg. Als we dergelijk instrument wél zouden hebben, dan zouden we ook aandacht kunnen besteden aan wie wat van wie heeft geleend en aldus zouden we ook de “oorspronkelijkheid” van deze of gene marktzanger kunnen achterhalen.

Achille Coppenolle heeft ontegensprekelijk ook zijn “oorspronkelijkheid” en wel wat betreft de zogenaamde gebeurtenisliederen, moordliederen en liederen over ongevallen. Allemaal waar gebeurde feiten met andere woorden. Als ik goed geteld heb, dan heb ik tot nog toe slechts één lied gevonden van dat genre dat onderaan niet door hem genaamtekend is. Ik vertelde u reeds dat ik 118 van de 472 als de zijne beschouw. Ik heb daarbij een korte analyse gemaakt van de soort, opgesplitst in twee polen: het tragische genre en het komische genre. Van de 118 zijn 86 liederen in het tragische genre te situeren. Van die 86 liederen zijn er 36 moordliederen en 8 over ongevallen. 42 stuks beschrijven geen gebeurtenis, maar zijn sociaal-kritisch of een oorlogsklacht of de klacht van een wees. Van de 118 liederen die hij zelf geschreven heeft, zijn er slechts 32 in het komische genre van allerhande slag. Dat leidt mij dan tot de volgende vaststellingen. Wat betreft de persoonlijke inbreng van de zanger, of anders gezegd, Achille Coppenolle als authentiek marktzanger, kunnen we zeggen dat 73 procent van zijn oorspronkelijk repertoire uit droevige liederen bestaat en 27 uit komische. Dertig procent zijn moorden, 7 procent zijn ongevallen, 35 procent zijn droevig, maar gaan niet over feiten en slechts 27 procent zijn komisch. Zo zien we dat het onderdeel moord van de tragische pool zelfs meer bedraagt dan het totaal aantal van de komische pool: 30 procent ten overstaan van 27 procent. Op basis van het oorspronkelijk deel van zijn repertoire kan ik dus niet anders dan concluderen dat Achille Coppenolle een zanger was van droevige tijdingen, een verkondiger van moorden en ongevallen. Misschien was hij eerder een melancholisch persoon dan een volkse ambiencebrenner. Deze gevolgtrekking moeten wij echter zeer omzichtig behandelen, want dergelijke cijfers zouden wij eigenlijk moeten kunnen vergelijken met cijfers van andere marktzangers, maar daarvoor is het nu nog wel wat te vroeg.

Gezien Achille Coppenolle heel wat moordliederen heeft gedicht en gezongen, moeten wij daar ook wat dieper op ingaan. Dat waren immers de actuele gebeurtenissen van de streek waar de mensen genoeg stof aan hadden om over te praten. Zijn voornaamste bronnen van informatie waren de krant en de radio. Van zodra hij vernam dat er iets verschrikkelijks gebeurd was, maakte hij een liedje van dat feit en bracht het naar de drukker. Als er reeds een vliegend blad gemaakt was, dan liet hij het drukken op klein formaat. Eens dat de voorraad vliegende bladen uitgeput was, kon hij het recent moordlied inpassen in het vliegend blad door een ander lied eruit te gooien. Een of twee dagen later trok hij met zijn dochter naar de markt of een plaats niet ver van waar de moord zich had voorgedaan. Soms knipte hij de foto's van de slachtoffers uit de krant en plakte ze op een blad dat hij aan zijn toehoorders toonde. Hier past wel een bedenking over de snelheid van dit quasi-journalistiek werk. We hebben het soms over de marktzanger als nieuwsbrenner en daarbij stellen wij ons zelf de vraag of de marktzanger sneller was dan de kranten. Achille Coppenolle was wel vlug op de markt met zo'n lied, maar hij was toch niet sneller dan de kranten; zijn dochters verklaarden dat dit praktisch onmogelijk was. Overigens denk ik niet dat dit aspect zo belangrijk is. In de jaren twintig-dertig functioneerden de me-

dia bijlange niet zo snel als nu, en er waren er ook veel minder. De berichtgeving reikte ook niet veel verder dan de eigen regio of provincie, terwijl die berichtgeving nu in de hoek wordt geduwd door de nationale en internationale pers. Ik veronderstel dat het hete en ware nieuws van toen veel langer actueel bleef dan nu, zodat het waarschijnlijk niet zo erg was dat een moordlied slechts een week later op de markt verkocht werd. In de negentiende eeuw was de nieuwsspreiding nog niet zo snel als tussen de twee oorlogen. Wellicht waren de marktzangers van de negentiende eeuw veel meer nieuwsbrengrers in de strikte zin van het woord dan die van de twintigste eeuw. Deze laatsten moesten zich noodgedwongen beperken tot het inspelen op de emoties van het publiek en hadden waarschijnlijk niet de pretentie nieuws te brengen, een zeldzame uitzondering niet te na gesproken.

Een interessant verhaal van een Coppenolle-moordlied is het volgende: vóór de Tweede Wereldoorlog verhuisde de familie naar Lichtervelde. De gemeentesecretaris van die gemeente vermoordde in die tijd<sup>9</sup> in een vlaag van zinsverbijstering zijn vrouw en vier kinderen met een bijl. 's Anderendaags reeds trok Coppenolle van deur tot deur door de straten van Lichtervelde met een liedje over de misdaad. Marianne Coppenolle vertelde dat al de mensen buiten kwamen staan en weenden toen ze het lied hoorden. Na drie dagen had hij er ongeveer drieduizend van verkocht, in Lichtervelde alleen. Dat was met andere woorden een zeer winstgevende zaak en een onvriendelijk Vlaams spreekwoord is hier zeker van toepassing. Als een liedblad op een bepaalde plaats goed verkocht, dan ging hij naar die plaats terug tot de zaken minder goed gingen.

Hoe stond het nu met de nieuwswaarde van zijn moordverhalen? Bevatten ze informatie over de omstandigheden waarin de moord gebeurd is, of over het motief? In feite moeten we daarvoor de personen van die tijd raadplegen, wat tot nu toe echter nog niet gebeurd is. Als we dat wél zouden doen, dan mogen we daarbij echter niet vertrekken van de eis dat de marktzanger volledig moet zijn. Zoals eerder gezegd was het misschien louter zijn bedoeling om in te spelen op het afgrijzen en het medeleven van het publiek, eerder dan zo dicht mogelijk bij een feitenverslag aan te leunen. Coppenolle start zijn lied op de traditionele manier: hij zingt dat er weer eens een moord gebeurd is in het land, bijvoorbeeld:

Eene wreede moord die is wederom begaan:

Die de man en de kinderen brengen in getraan

Eene vrouw werd zoo laf van het leven gebracht

Te Cortemarck op 't onverwacht

Al die beginfazen zijn zeer stereotiep en als het ware vooraf geprogrammeerd. Soms hoeft men maar alleen de plaatsnaam in te lassen.

---

<sup>9</sup> De feiten dateren van 11/07/1935.

Dan worden de feiten beschreven. Hij vertelt of de moord 's nachts of overdag gebeurd is, maar hij vermeldt nooit een datum wat het voor de onderzoeker natuurlijk moeilijk maakt om de bladen te dateren. Dan gaat hij verder: gebruikte de misdadiger een mes, een geweer, een hamer, een scheermes, een koord of een keten. Hij zingt welke wonden fataal waren: een steek in de buik, een slag op het hoofd of een steek in de rug. Hij zingt dat er haar en bloed aan het moordwapen kleeft, dat een kind zijn vinger brak onder de slagen, dat de slachtoffers levend begraven werden, dat lichamen in stukken gesneden werden en in het water gegooid, dat mensen verkoold werden en dat het huis overstroomt van het bloed. Een voorbeeld van een afschuwelijke moord te Brugge:

Het vrouwken die werd overvallen,  
en eerst verbrand in het gezicht,  
dan kreeg het nog zoovele slagen,  
met schoen, een hamer en gewicht,  
het vrouwken die lijdde zooveel,  
en het wierd daarop nog geworgen,  
een mes stak nog in zijne keel

Sommige strofen zijn herhaling van andere strofen, maar dan met andere woorden. Zeer dikwijls is er een strofe waarin het slachtoffer aan het woord gelaten wordt, en de aanrander smeekt zijn of haar leven te sparen. Op het einde toont Coppenolle medelijden met het slachtoffer en zijn familieleden. De moordenaar wordt vervloekt en hij wordt uitgenodigd om voor de rest van zijn leven in de gevangenis over zijn wandaad na te denken. Voor zover ik uit de verzameling kan opmaken, heeft Achille Coppenolle ook de evolutie van sommige misdaden gevolgd. Hij maakte er een tweede of een derde lied over, en ook de uitspraak van de rechtbank is voor hem een reden om een lied te dichten, bijvoorbeeld: *Vreselijke moord te Beselare*, en later de *Uitspraak van de wreede moord te Beselare*. Een ander voorbeeld: *Afschuwelijke moord te Roeselare, eene vrouw in haar bed de keel afgesneden*, en dan: *Tweede lied van de Geheimzinnige Moord te Roeselare*. De namen van de slachtoffers en de daders worden zelden genoemd, maar soms gebeurt dat wél, als de uitspraak van de rechtbank gevallen is.

Samenvattend kunnen we wel zeggen dat Achille Coppenolle wel de kunst verstond om te beantwoorden aan de sensatiezucht van zijn toehoorders en in te spelen op hun gevoelens, en dat doet hij ondermeer door pikante details van het geval afgrijse-lijk te beschrijven. Hij was ook bekommerd om de morele opvoeding van zijn publiek, want hij waarschuwt zijn luisteraars voor de gevaren van driften en alcohol. Zoals zijn meeste collega's was hij een spreekbuis van het volk, ook in zijn andere liederen waar hij het heeft over de economische crisis vóór de oorlog, over de oor-

logsstokers, over de bevrijdings sfeer tegen de Duitsers, over de woekeraars en het standenverschil.

In een later stadium zouden we dan ook eens moeten uitzoeken of Coppennolle veel moorden van zijn tijd heeft overgeslagen, of hij een bepaalde keuze had, of eerder volledig was. Die gegevens kunnen dan mijn oordeel om hem oorspronkelijk als moordzanger te bestempelen wellicht wat nuanceren.

Jarenlang heeft Achille Coppennolle hetzelfde scenario gespeeld. 's Morgens vroeg, soms voor dag en dauw vertrok hij per fiets, in gezelschap van één van zijn dochters naar een markt in West-Vlaanderen. Daar aangekomen betaalde hij zijn standgeld en installeerde zich op zijn vertrouwde plaats. Een optreden startte steeds met de mars "Alte Kameraden". De mensen kenden hem en kwamen rond hem staan in een brede kring en Coppennolle vertelt wat grappen, en verklaarde zijn liederen, die zijn dochter verkocht. Recent gemaakte liederen zong hij niet uit het hoofd, maar hij bevestigde een vliegend blad aan zijn accordeon, zodat hij de tekst kon aflezen.

Mensen uit mijn streek vertelden dat Coppennolle een grote man was. Hij was altijd bijzonder deftig gekleed, maar droeg echter geen typisch weerkerende plunje, zoals Tamboer dat placht te doen. De enige onafscheidelijke dingen waren een breedgerande cowboyhoed en een klein Turks hoedje. Als hij dat opzette, stamelde hij wat Turkse rijmelarij om de mensen te amuseren. Een bepaalde informant vertelde mij ook dat hij kinderen van het gebuurte inschakelde om vliegende bladen te verkopen. Als beloning kregen ze dan gratis een blaadje mee naar huis.

Nu en dan ontmoette Coppennolle een collega op dezelfde plaats, en dat was nogal dikwijls Tamboer van Eeklo. Als ze op dezelfde plaats aanwezig waren, zongen ze afzonderlijk vanop hun eigen vertrouwde plaats. Maar de concurrentie liet dan niet toe hun werk op een normale manier uit te voeren. Ze probeerden het dan eens samen, zo bijvoorbeeld te Brugge op de markt. Ze zongen dan om beurt vanop dezelfde plaats en verkochten om beurt hun blaadjes, maar, dit systeem kon evenwel ook niet lang uitgehouden worden. Coppennolle zong ook in Eeklo, waar Tamboer woonde. Eeklo werd echter uit het programma geschrapt, omdat hij meende dat het onfair was, zingen in een plaats die reeds een markt-zanger had.

Achille Coppennolle had thuis een oude radio en



Jachtvergunning van Achille Coppennolle met zijn handtekening.

een grammofoon "His Master's Voice", alsook een orgel. Hij kocht heel wat platen van internationaal bekende sterren van zijn tijd. Zo leerde hij nieuwe melodieën, waarvoor hij dan later teksten zou schrijven. Dat wil zeggen dat de muziek van de marktzang in de jaren twintig, dertig reeds beïnvloed was door uitheemse producten, die vreemd waren aan onze eigen aard en daarvoor zijn radio en platen verantwoordelijk. Volgens mij begon de aftakeling van de volksmuziek eigenlijk in die tijd. Na de Eerste Wereldoorlog heeft de muzikale vorm er moeten aan geloven, en na de Tweede Wereldoorlog zou ook de inhoud van de marktzang sneuvelen zodat er niets meer van overbleef. Ik stelde zijn dochters de vraag of zijzelf en hun vader ook liederen zongen zoals *Het Lied van de Voerman*, of andere typische ballades uit de negentiende eeuw, die hun muzikale en inhoudelijke origine vonden in wat wij het Heem noemen... Het antwoord was negatief en van enkele bekende titels die ik hen opnoemde hadden zij nog nooit gehoord. Dat zal ook wel normaal zijn want een marktzanger houdt het verleden niet in stand, maar bezingt de actualiteit in de vormen van zijn eigen omgeving en leefwereld, en dat waren in die tijd hoofdzakelijk Franse schlagers. Is de marktzang van de twintigste eeuw dan ook te catalogeren als "volksmuziek"? Dat laat ik in het midden, want hier raken we een zeer penibele terminologische kwestie.

Tot besluit van dit referaat wil ik nog even in het kort de eventuele verschillen van Coppennolle met Tamboer op een rijtje zetten. Coppennolle stamde niet uit een volkse subcultuur, zodat hij het misschien moeilijker gehad heeft om zijn plaats als markt-zanger te veroveren. Hij zong ook Franse liederen met een bedoeling waarnaar wij moeten gissen. Hij zong niet op private feesten, banketten en bals, wat de meeste markt-zangers van die tijd wél deden, getuige daarvoor de mededelingen op hun vliegende bladen. Wilde hij alleen maar een pure marktkramer zijn? Tenslotte gebruikte hij een uitzonderlijk systeem om zijn eigen geschreven marktliedereren te naamtekenen en wat zijn oorspronkelijkheid betreft, moet ik vaststellen dat het tragische genre en moordliederen bij hem de bovenhand halen.

Laat me eindigen met de woorden van zijn dochter Marianne: "Mijn vader heeft veel gezworven, hij zwoegde voor vrouw en kinderen, maar verdiende veel geld. Hij heeft nooit aan iemand moeten lenen en toen hij stierf, had hij nog juist geteld honderd frank over, van wat hij in zijn leven bij elkaar gezongen had. En noem ons nooit straatzangers. Als de mensen geld voor onze voeten gooiden, dan gooiden we het terug. Een markt-zanger is geen bedelaar. Hij is een artiest en marktkramer<sup>10</sup>."

Dames en Heren, ik hoop dat deze woorden over de familie Coppennolle leerrijk en aangenaam waren. Laten wij ons best doen om ons niet te beperken tot een louter journalistieke beschrijving van leven en repertoire, maar ook aan interpretatie en vergelijking te doen. Zo zullen wij de marktzang van de twintigste eeuw als een deel van ons patrimonium en erfgoed naar waarheid voor de toekomst kunnen bewaren.

---

<sup>10</sup> Gebuur Maurice Huyghe over Coppennolle: "Hij kwam dikwijls bij ons over de vloer, hij babbelde graag, het was een doorbrave man, die niemand kwaad zou aandoen."

Deze liederen worden gezongen en verkocht

door den

welgekenden volkszanger

en verantwoordelijken uitgever

**Achille Coppenolle**

**ROUSSELARE.**

---

**INHOUD.**

1. De nieuwe wet voor te trouwen, klucht.
2. In haar liefde bedrogen, romance.
3. Vreeselijke Kindermoord te Eessen-bij-Dixmude.
4. Het zal goed of slecht weder zijn, klucht.
5. Op moeders graf, romance.
6. Charlouis zijt toch stil, klucht.

---

**Al mijne liederen mogen door klein en groot gezongen worden en bevatten niets kwetsend tegen de zeden.**



## De nieuwe Wet voor te Trouwen.

Air : Elle s'était fait couper les cheveux.

### 1e Couplet.

De wet is nu veranderd luistert allen vriendschap  
Voor degenen die nog willen trouwen met elkaar  
Want de mannen kunnen met de vrouwen geen  
weg  
Luistert goed naar 't geene dat ik zeg  
En omdat er zooveel vrouwen te veel, op aarde zijn  
Bespreekt de wet mijne refrein.

### Refrein :

Men krijgt een jaar voor proef ze maar  
Allen de wijven, de wijven  
Ziet gij probeert ze nu maar goed  
En als zij u somtijds niet voldoet  
Gij zegt Katrien ten kan niet zijn  
Gij zijt te stiller, 'k zou willen  
Een ander vrouwe om mee te trouwen  
Ik ben voldaan en gij mag gaan.

### 2e Couplet.

Nu zal ik mij ook voorzeker naar een vrouwe zien  
En zonder mankeeren die probeer ik er wel tien  
Neem ik eentje dan zal het een modemeisje zijn  
Niet te lomp of niet te zwaar maar klein  
Zij moet gemaakt zijn heel fijn en galant  
Daarbij charmant  
En 'k zal ze kweeken naar mijn hand.

### 3e Couplet.

Waarlijk zijn de vrouwen daarover niet heel content  
Van hulder een jaar te voegen zijn zij niet gewend  
Al de mannen vinden waarlijk daarin veel plezier  
Maar de vrouwen gij ziet dat van hier  
Trekken een smoel want zij zitten in pijn.  
Ze zeggen fijn  
't zou juist 't verkeerde moeten zijn.

(Einde).

## In haar Liefde Bedrogen \*

Air : Dans les Jardins de l'Alhambra

### 1e Couplet

Julia een meisje schoon oprecht een lieve meid,  
in haar dorpje was zij van iedereen gevleid,  
ja zoo lief en fijn als een bloem zoo rein,  
een schooner op aard kon er niet meer zijn;  
helaas het meisje teer die treurde om haar stand.  
het was zoo arm en dat vond zij een groote schand,  
ja een werkmanskind die was te gemeen,  
en het groot gevaar werd zij niet gewaar.

### Refrein.

Zij dacht niet meer met grootscheit in haar meis-  
[jes hart,  
aan hare moederlief die leed zoovele smart,  
al het gesmeek en hare ouders wijzen raad,  
werd door Julia bespot en gansch versmaad.

### 2e Couplet

Als lieveling die werd zij nu reeds goed gekend,  
door haar vriendinnen en door menig rijk student,  
zij ontiep haar huis ja dat scheen een kroon  
met verleidend hart droomde zij van pracht,  
zij wierd gekust en ook ten koste van haar egr,  
verdiende zij geld en al die schoone kleer,  
maar helaas 't plezier die was in den wind,  
en zij werd dan ook moeder van een kind.

### 3e Couplet

Alzoo die ging haar schoonheid heel en al voorbij,  
ja niemand die had nog gevoel of medelij,  
zij die werd bespot zelfs door haar minnaar,  
en haar levenslot die was toch zoo zwaar,  
bleek en bewogen dwaalde zij met 't wichtje klein,  
zoo langs de straat zij leden zooveel hongerpijn,  
ach was ik maar bij mijne ouders weer,  
zoo die klonk haar stem dan altijd welheer.

EINDE.

Gedicht door COPPENOLLE ACHILLE



# Vreeselijke KINDERMOORD te Eessen-bij-Dixmude. X

*Air: Moeder ik kan u niet misseh*

## 1e COUplet.

De doodsklok luid weer in ons land,  
dat is toch ongehoord,  
een vader maakt zijn kind van kant,  
hoe vreed klinkt toch dat woord,  
moest hij daarvoor geen laffaard zijn,  
alvoor een wichtje klein,  
alzo te pijnigen voorwaar,  
zooals een martelaar.

## REFREIN.

Waarom ontnaamt gij het leven,  
van zulk een arm wichtje klein,  
het had u nooit niets misdreven,  
een kind van twee jaar zoo rein,  
hij voelde geen medelijden,  
't werd gefolterd gansch ontzind,  
zijn geest die vervolgd u gij laffen barbaar  
van die kleine martelaar.

## 2e COUplet.

Geen enkel woord verschoond uw daad,  
gij zijt toch moordenaar,  
door woede of gramschap verblind,  
brak hij een arm van 't kind,  
hij heeft het dan noch ook wellicht,  
gebeten in 't gezicht,  
en gansch zijn lichaam ook voortaan,  
met wonden nog belaan.

## 3e COUplet.

Bedenkt gij in uw eigen niet,  
ik heb mijn kind vermoord,  
en zijn moeder in het verdriet,  
haar lijden is zoo groot,  
nu zit hij voor zijn leven lang,  
al in het vreed gevang,  
hij heeft zijn arme kind vermoord,  
zijn straf is niet te groot.

## SLOTREFREIN.

Zoo verdwijnt alles in 't leven,  
dat zou niet mogen bestaan,  
ieder heeft recht op leven,  
't mag niet gelijk rook vergaan,  
gedenkt dat God van hier boven,  
toch steeds alles hoord en ziet,  
bevekt nooit uw handen met geen kinder-  
of gij verdient ook de dood. [moord,

## EINDE.

gedicht van COPPENOLLE ACHILLE

# Het zal goed of slecht Weder zijn. X

## KLUCHT.

## 1e Couplet.

Brave lieden ik heb er gedicht nog een lied  
dat men er toch zoo dagelijks ziet  
't is van bliksem, donder en regenvlaag  
ook van de wind die jaagt,  
in het huiselijk leven zal ik u beweren  
als het schoon of slecht weder komt aan  
en ook meest de getrouwde die zullen welaan  
mij toch wel goed verstaan.

## Refrein :

Heeft uw vrouwe 's avonds wat hoofdpijn gekregen  
denkt dan maar met spijt dat in 't korte zal regenen  
staat zij 's morgens op met een smolken zoo lief  
zie dan zal het voorzeker dien dag ~~en~~ fijn  
wel schoon weder zijn.

## 2e Couplet.

Is uw vrouw in gedachten niet vroolijk en licht  
dat voerspelt stormend weer in het zicht  
geeft zij antwoord aan u altijd met een zucht  
't is overtrokken lucht.  
hebt gij ieverst gezeten dat zij niet mag weten  
en zij hoort dat vertellen welaan  
dat is hagel en donder en weerlicht en regen  
met sneeuwen en vriezen te saam.

## 3e Couplet.

Komt gij 't huis wat bij drank bij uw vrouwken  
dat is onweer zoo heel dichte bij ~~zoo~~ blij  
en de wolken die botsen nu toch zoo wreed  
dat gansch het huis er beeft  
als de nacht nu komt aan die verschijnt weer de  
o gij slaapt er zoo stille te zaam ~~maan~~  
en droomt zij van de liefde uw vrouwken klein  
's morgens is 't zonneschijn.

## Slotrefrein :

Als de wind chanzeert zal er weer vreugde wezen  
het verdriet der vrouw is zoo spoedig genezen  
zij komt vlug bij u en ge kust haar zoo zachtjes fijn  
het geluk is zoo groot voor die klein  
't zal schoon weder zijn.

## Op Moeders graf

Air: Moeder ik kan u niet missen

### 1e Couplet

Er dwaalde eens zoo langs de straat,  
een arm weezekind,  
't was gansch verlaten en alleen,  
door regen koude en wind,  
het lijde toch veel bitter nood,  
en zuchtte moeder is dood,  
niemand die komt mij hulpe biën,  
niemand helpt mij uit nood.

### Refrein.

Ach God help mij uit het lijden,  
ik heb geene ouders meer,  
niemand kan mij nog verblijden,  
ik lijd toch zooveel hertzeer,  
ik heb nog zuster nog broeder,  
'k zie voor mij de bleeke dood,  
ik gevoel dat ik hier zoo langzaam verkwijn,  
gelukkig mocht ik niet zijn.

### 2e Couplet

Zoo ging het kind dan verder heen,  
en kwam met droef gemoed,  
op het doodsche kerkhof weer,  
bij 't graf van moeder zoet,  
het meisje die knielde daar neer,  
en storte menig traan,  
ach moeder kom bij mij toch weër,  
dan kunt gij mij bijstaan.

### 3e Couplet

Ik lijd hier vele hongersnood,  
van elk veracht verstoot,  
'k voel reeds mijn krachten vergaan,  
mijn lijden is zoo groot,  
mijn bloed verstijft van smart en pijn,  
hopeloos op 's werelds plijn,  
moeder de dood is reeds nabij,  
dan zal ik bij u zijn.

### 4e Couplet

Het kind versteven van de kouw,  
lag bij 't graf op den grond,  
zijn tranen vloeiden ongehoord,  
het gaf den geest terstond,  
den graver kwam op 't kerkhof aan,  
en riep vol droef getraan,  
hij sprak ach arme meisje klein,  
't zal bij zijn moeder zijn.

Einde

gedicht door COPPENOLLE ACHILLE

(Verboden nadruk)

## Charlouis zijt toch stil

Air: Overal waar de meisjes zijn

### 1e Couplet

Ik vrij al een dag of tien  
hare naam die is catrien,  
't is een meisje van mijn kant,  
wel zij is toch zoo pleizant,  
als ik zachtjes die kapoen  
soms tijds geef een flinken zoen,  
zij roept Charlouis  
gij moogt dat hier niet doen.

### Refrein

Charlouis, Charlouis,  
Och zijt stille maar.  
't is nog veel te klaar,  
wel Catrien, wel Catrien,  
ach gevoeld gij nog mijn liefde niet.

### 2e Couplet

Laatst al in de Cinema,  
zaten wij nevens mama  
wel mijn liefje kwam zoo vrij,  
altijd dichter tegen mij,  
en als ik haar gaf nen piep,  
zij die beefde als een riet,  
Charlouis pas op,  
dat moeder het niet ziet.

### 3e Couplet

Na de Cinema wat grap  
zij viel van een grooten trap  
Catrien was van schaamte rood,  
zij viel met haar beentjes bloot,  
'k nam haar in mijn armen aan,  
zij had haar geen zeer gedaan,  
'k voelde mij zoo van de liefde gansch  
[vergaan.]

### 4e Couplet

In 't naar huis gaan toch zoo blij,  
sprak zij teeder tegen mij,  
'k wil eer dat ik slapen ga,  
ook een kusje geven ja,  
ik voelde op dien stond,  
hare lipjes op mijn mond,  
ach wel zie mijn beste vrienden 't is gezond.

Einde

gedicht door COPPENOLLE ACHILLE